

CZASOPISMO KWARTALNE CAŁEGO
PRAWA HANDLOWEGO, UPADŁOŚCIOWEGO
ORAZ RYNKU KAPITAŁOWEGO

NR 2 (8) 2009 str.: 137–145

Arkadiusz Radwan*

**O INSTYTUCJONALIZACJI PRACY KONCEPCYJNEJ
DLA KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRAWA I POPRAWY
STANOWIENIA PRAWA GOSPODARCZEGO W POLSCE**

**ON THE INSTITUTIONALIZATION OF CONCEPTUAL
WORK ON THE LEGAL POLICY AND IMPROVEMENT
OF COMMERCIAL LAWMAKING IN POLAND****

EDYTORIAL

Poniższy edytorial może jawić się jako nieco odmienny od tekstów otwierających poprzednie numery Czasopisma HUK. Istnieje jednak pewien szczególny powód, dla którego tego rodzaju esej wprowadzający będzie tym razem nie tyle poświęcony wybranemu problemowi prawnemu, ile pewnemu fragmentowi kontekstu instytucjonalnego, w jakim kształtuje się polityka prawa i w jakim prowadzone są interdyscyplinarne studia prawne. Owym szczególnym powodem jest obserwowany

* Mając we wdzięcznej pamięci owocną dyskusję oraz liczne inspiracje autor niniejszego eseju pragnie podziękować zwłaszcza *Michałowi Bobrzyńskiemu, Łukaszowi Gorywodzie, Agnieszce Jańczuk, Kamilowi Nowakowi, Marcinowi Ożogowi, Adamowi Redzikowi* i – nade wszystko – *Wojciechowi Rogowskiemu*.

EDITORIAL

This editorial is going to slightly deviate from the usual form to which past HUK editorials tended to adhere. There is a special reason for having this kind of introductory note devoted less to a selected legal problem and more to institutional context of molding legal policy and conducting interdisciplinary legal research. Such a reason may be seen in the recent movement around the idea of the Allerhand Institute. The very idea and the following movement has been triggered by a set of observations

* The Author wants to thank *Michał Bobrzyński, Łukasz Gorywoda, Agnieszka Jańczuk, Kamil Nowak, Marcin Ożóg, Adam Redzik* and – particularly warmly – *Wojciech Rogowski* for fruitful discussion and inspiring contributions.

** The English version by the team of the Allerhand Institute.

obecnie ruch środowiskowy związany z Instytutem Allerhanda. Sama idea i następująca po niej inicjatywa zostały wywołane przez liczne obserwacje i porównawcze doświadczenia zbierane przez lata w różnych jednostkach badawczych na świecie. Od dłuższego czasu daje się zaobserwować w środowisku prawników, ekonomistów oraz ludzi biznesu pilną potrzebę stworzenia w Polsce silnego, opiniotwórczego ośrodka naukowo-badawczego, który mógłby się stać forum wymiany poglądów i doświadczeń dotyczących szeroko pojętego prawa gospodarczego, handlowego, prawa rynku finansowego, jak również zagadnień transformacji i reformy prawa. Mając głęboką tego świadomość, Centrum C-Law.org, międzynarodowa sieć akademicka skupiająca prawników i ekonomistów, proklamowało powołanie w Polsce Instytutu Allerhanda – stacjonarnej jednostki organizacyjnej działającej jako instytut zaawansowanych studiów prawnych wzorowany na najlepszych tego typu ośrodkach zagranicznych i prowadzący badania na światowym poziomie.

Nowo utworzony Instytut powinien mieć aspirację funkcjonowania jako ogólnopolski ośrodek konsolidujący wysiłki intelektualne prawników i ekonomistów na rzecz rozwiązywania aktualnych problemów obrotu gospodarczego, opracowywania założeń polityki prawa oraz prowadzenia badań nad przyszłością prawa i zawodów prawniczych w dobie postępującej internacjonalizacji i informatyzacji. Ważnym obszarem powinno być badanie zależności społeczno-ekonomicznych, uwarunkowań motywacyjnych i konfliktów interesów podmiotów gospodarczych. Służebna

and comparative experiences gathered over couple years at various scientific sites worldwide. It has been for a long time that a remarkable need for establishment of a strong, opinion-forming research and scientific center emerged in Poland and became apparent within the circles of legal academics, lawyers, economists and businesspeople. Such an institution could become a forum for exchange of ideas and first-hand experiences regarding the business and commercial law, financial and capital market law as well as the transformation of law and law reform. Bearing in mind the aforementioned conditions, the Centrum C-Law.org, an international network facilitating cooperation among lawyers and economists, announced setting up a local, stationary research unit and create in Poland the Allerhand Institute as a quality, first-class institute of advanced legal studies modeled after its foreign counterparts.

The newly created Institute should have an ambition to become an all-Poland center consolidating intellectual efforts of legal experts across universities and generations in order to address current problems of commercial transactions and business dealings, influence and mould legal policy, and conduct studies on the future of law and legal professions in the times of rapid progress in information technologies and internationalization of trade. Among important research areas, I would like to point at the analysis of social and economic dependencies, the role of incentive mechanisms, and dealing with conflicts of interests. The ancillary role of law with respect to the economy requires also in-depth studies

rola prawa wobec gospodarki nakazuje ponadto pogłębione badania ekonomiczne (zwłaszcza z dziedziny ekonomii instytucjonalnej). Interdyscyplinarne podejście do prawa pozwoli kształtować jego system tak, by służyło ono jak najwydajniej rozwojowi kraju. Instytut powinien postrzegać swoją rolę jako współarchitekt systemu prawa handlowego i gospodarczego, biorący aktywny, koncepcyjny udział w jego tworzeniu.

Przedsięwzięcie ma także istotny potencjał w zakresie umacniania tożsamości i poczucia kontynuacji wśród polskich prawników, nauki prawa i profesji prawniczej. Wiąże się to w dużej mierze z osobą Patrona Instytutu, Profesorem Allerhandem. Maurycy Allerhand (1868–1942) był jednym z najznakomitszych prawników polskich XX w. Przez wiele lat profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, a także znaczący członek Komisji Kodyfikacyjnej II RP. Jego szerokie zainteresowania koncentrowały się nie tylko wokół prawa, ale również etnografii czy zaawansowanej matematyki, co sprawia, że można o nim mówić jako prawdziwym erudycie, głównej postaci epoki. Postać ta jest symbolem czytelnym dla współcześnie żyjących synów Temidy i najlepiej personifikuje wartości, jakimi w swojej działalności powinna się kierować i jakie powinna promować współczesna jednostka badawcza. Co więcej, naukowa spuścizna Profesora Allerhanda stanowi kłamerę spinającą kolejne pokolenia prawników – przedruki jego dzieł stanowiły podstawowy przewodnik dla jurystów doby transformacji ustrojowej lat 90. i do dziś są często cytowaną pozycją w najpoważniejszych rozprawach prawniczych.

of economics (particularly in the area of the institutional economics). An interdisciplinary approach to law would allow shaping its system in such a way that would permit for its most efficient contribution to the development of the country. The Institute should perceive its role as is co-architect of the commercial and business laws through active participation in the process of their creation.

The venture has also potential for enhancing the sense of identity and continuity among Polish lawyers, legal scholarship and legal profession. This is very much so because of the Institutes' Patron, Prof. Allerhand. Maurycy Allerhand (1868–1942) was one of the greatest Polish lawyers of the 20th century. He was professor at the John Casimir University in Lviv and prominent member of the Codification Commission. His broad interests focused not only on law, but also on ethnography and advanced mathematics, what allows calling him a true erudite and a leading individual of the époque. His person is a clear symbol for the contemporaneous lawyers and is the best personification of the values, a contemporary research unit should respect and promote. Moreover, for the present-day Polish lawyers the works of Professor Allerhand constitute a bridge between generations. The re-prints of his works were a basic guide for lawyers during the times of transformation, and still belong to the most cited positions in the legal dissertations.

Maurycy Allerhand was born in 1868 in Rzeszów. He studied law in Vienna, where he was also awarded a doctorate. Afterwards he moved to Lviv, where he – until his last days – together with his son Joachim was running an attorney's

Maurycy Allerhand urodził się w 1868 r. w Rzeszowie. Studia prawnicze odbył w Wiedniu, gdzie uzyskał także tytuł doktora. Następnie, przeniósłszy się do Lwowa, niemal do ostatnich dni prowadził z synem Joachimem kancelarię adwokacką. Profesor Allerhand był uniwersalnym humanistą w pełnym tego słowa znaczeniu. Choć nie angażował się czynnie po stronie żadnej partii politycznej i nie należał do żadnego stronnictwa, nieobce były mu problemy lwowskiej społeczności, wśród której cieszył się wielkim szacunkiem. Wraz z Wiktorem Chajesem (wiceprezydentem Lwowa) skupiał swoje wysiłki na przekonaniu licznej lwowskiej społeczności żydowskiej o konieczności asymilacji z Polakami.

W latach 1919–1939 Allerhand brał intensywny udział w pracach Komisji Kodyfikacyjnej RP, wnosząc wiele kluczowych projektów m.in. z zakresu postępowania cywilnego, prawa upadłościowego i układowego oraz prawa handlowego, w tym prawa spółek. W trakcie dwudziestoletniej pracy w Komisji zyskał opinię „znakomitego prawoznawcy [...] z węgą kodyfikatorską”. W sferze Jego prawniczych zainteresowań znajdowało się prawo handlowe, upadłościowe oraz procedura cywilna. Profesor był także członkiem Trybunału Stanu.

Jestem przekonany, że najwspanialszym pomnikiem, jaki można postawić wybitnemu intelektualistcie, jest powołanie do życia instytutu naukowego poświęconego jego pamięci. Wybór na patrona właśnie osoby Maurycyego Allerhanda wydaje się uzasadniony nie tylko przez wzgląd na jego dorobek naukowy o ponadczasowym znaczeniu, ale i godne życie, w tym niezłomną postawę wobec okrucieństwa czasów,

office. Professor Allerhand was a universal humanist in the full meaning of this word. Although he was not actively engaged in any political party and did not belong to any political fraction, he was familiar with the problems of the Lviv's society, where he enjoyed remarkable esteem. Together with Wiktor Chajes (deputy mayor of Lviv) he concentrated his efforts on encouraging the assimilation of the Jewish community with the Poles.

In the years 1919 – 1939 he actively participated in the works of the Codification Commission of the Republic of Poland, preparing and rendering expert opinions on many key drafts in the areas of civil procedure, bankruptcy law, commercial and company law and many others. During the twenty years of work for the Commission he became known as “great legislator (...) with inspiration for codification.” In addition Professor Allerhand was a member of the Tribunal of State.

I am convinced that the greatest monument that can be erected in the remembrance of this great intellectual is the establishment of a scientific institution devoted to his memory. The choice of Maurycy Allerhand is justified not only by his academic achievements of ageless significance, but also his exemplary life, including his attitude towards the horrors of the times in which he lived.

The confirmation of the greatness of the works of Professor Allerhand can be found without any doubt in the fact that at the beginning of the economic transformation of the 1990s his commentary to the Commercial Code (first published in 1935) was reprinted several times and

w jakich żył. Potwierdzenie wielkości dzieła Profesora Allerhanda stanowi bez wątpienia fakt, że u progu przemian gospodarczych związanych ze zmianą ustrojową jego komentarz do Kodeksu Handlowego (wydany po raz pierwszy w 1935 r.) był wielokrotnie wznawiany w latach 90. i służył jako podstawowy podręcznik zarówno dla praktyków, jak i teoretyków prawa handlowego III RP.

Mając na względzie wszystkie wymienione powyżej okoliczności, wyrażam opinię, że na płaszczyźnie ideologicznej celem Instytutu Allerhanda powinno być oddanie hołdu swojemu Patronowi, Profesorowi Maurycemu Allerhandowi, jak również współczesnym mu polskim naukowcom i mężom stanu początku XX w., spośród których wielu było patriotami pochodzenia żydowskiego, niemieckiego, ukraińskiego bądź innego. Z kolei misja akademicka powinna w pierwszym rzędzie obejmować prowadzenie zaawansowanych studiów prawnych, stacjonarnych badań i współkształtowaniu polityki prawa, *corporate governance* oraz prawnego środowiska przedsiębiorczości i handlu. Chciałbym przy tym wskazać na kilka istotnych obszarów, gdzie zaangażowanie eksperckie oraz wszelkie przejawy aktywności wydają się szczególnie ważne i pilne:

- 1) badanie i opiniowanie mających znaczenie dla gospodarki projektów ustaw poprzez szacowanie skutków ekonomicznych oraz społecznych określonych rozwiązań legislacyjnych (ocena skutków regulacji, ekonomiczna analiza prawa);
- 2) poszukiwanie metod implementacji prawa wspólnotowego oraz transplantów prawnych do krajowego porządku prawnego;

served as a study book for both academics and commercial law practitioners making efforts to reanimate Polish commercial law after decades of stagnation.

Bearing in mind all the aforementioned facts and reasons, I am of the opinion that the purpose of the Allerhand Institute – in terms of his ideological contribution – is to pay tribute to its Patron, Professor Maurycy Allerhand as well as his contemporaries Polish legal scholars and statesmen of early 20th century, many of whom were patriots of Jewish, German, Ukrainian or other foreign descent. The academic mission of the Institute should be to involve in advanced legal studies, continuous research, and policy-making in the field of law, corporate governance as well as legal environment of business and commerce. I would point at a couple of vital fields, where expert involvement and activism appear most urgent and essential:

- 1) Researching and giving opinions on draft laws and bills important for the economy through estimation of the economical and social consequences of various regulatory alternatives (regulatory impact assessment, economic analysis of law);
- 2) Studies on economically efficient and legally proper methods of implementation of the EC-community law and legal transplants into the national legal order;
- 3) Stimulation of the development of the Polish legal thought, legal ethics and the quality of the public debate;
- 4) Contribution to the strengthening of Poland's and other New Member States' position in the European Union in the public consultations initiated by the European Commission

- 3) stymulowanie rozwoju polskiej myśli prawnej, etyki zawodowej oraz jakości debaty publicznej;
- 4) czynienie starań dla wzmocnienia pozycji Polski i innych nowych krajów członkowskich UE w publicznych konsultacjach inicjowanych przez Komisję Europejską, a dotyczących takich tematów, jak: *corporate governance*, rynki finansowe, swoboda przepływu kapitału, fundusze inwestycyjne, usługi sektora finansowego, instytucje kredytowe, nadzór nad rynkami finansowymi itp.;
- 5) organizacja sesji naukowych, wykładów monograficznych, sympozjów, seminariów oraz paneli dyskusyjnych z udziałem głównych znawców prawa – akademików i praktyków, poświęconych rozważaniom nad węzłowymi zagadnieniami prawnymi, zarówno w aspektach praktycznych, dotyczących polityki prawa, jak również wizjonerskich;
- 6) wydawanie publikacji książkowych oraz czasopism we współpracy z głównymi wydawcami literatury fachowej;
- 7) integracja młodych naukowców, w szczególności z krajów takich, jak: Polska, Niemcy, Ukraina, Austria, Izrael, poprzez fundowanie stypendiów naukowych oraz doktoranckich;
- 8) badania historyczne i dokumentacja polskiej nauki prawa, dziejów palestry oraz procesu kodyfikacyjnego przypadającego na lata 1918–1939;
- 9) badanie znaczenia krajowej jurysprudencki oraz procesu prawodawczego okresu międzywojennego w kontekście europejskim;
- 10) utrzymywanie międzynarodowej współpracy naukowej ze swoimi odpowiednikami w innych krajach;
  - in the areas of Europeanization (harmonization and unification) of private law, improving corporate governance, strengthening financial markets regulation and supervision, facilitation of the freedom of capital etc.;
- 5) Organization of a lectures series, symposia and seminars, scientific sessions and panel discussions with participation of the leading academics and practitioners devoted to the vital legal issues, both as regards practice, legal policy and vision;
- 6) Publishing books and law journals in collaboration with the leading professional publishing houses;
- 7) Integration of young scholars, in particular from the countries such as Poland, Germany, Ukraine, Austria, Israel (as countries linked to the All-Hand's life) through funding research and doctoral scholarships (grants and fellowships schemes);
- 8) Historical research and documentation of Polish legal science, the history of the bar and codification process during the period of 1918–1939;
- 9) Research on the importance of the national jurisprudence and the legislative process during the interwar period in Poland from the European perspective;
- 10) Maintaining international academic dialogue, and exchange cooperation with its counterparties in other countries;
- 11) Accumulating institutional and intellectual capital necessary to sustainably pursue Institute's goals and mission.

The Institute should have the ambition of capturing a quite a promising – and equally demanding – role of standing

11) budowanie kapitału instytucjonalnego i intelektualnego koniecznego do trwałego pełnienia przez Instytut jego misji.

Instytut powinien mieć ambicję przyjęcia bardzo obiecującej – ale jednocześnie bardzo wymagającej – roli „pasa transmisyjnego” służącego przekazywaniu wiedzy i doświadczeń do krajów kroczących ścieżką transformacji ustrojowej częściowo podobnej do tej, jaką Polska przeszła przez ostatnie dwie dekady.

Powstający Instytut powinien prowadzić intensywne badania komparatystyczne, które nie tylko pomagają w lepszym zrozumieniu istoty prawnych instytucji, ale często są pomocne w nowatorskim spojrzeniu na daną problematykę i mogą się stać inspiracją dla krajowych rozwiązań. Dla prowadzenia takiej działalności na światowym poziomie konieczne jest posiadanie adekwatnej infrastruktury, której rdzeniem jest odpowiednio wyposażona biblioteka, obejmująca również elektroniczne bazy danych. Taka biblioteka powinna posiadać bogaty księgozbiór piśmiennictwa zagranicznego. Byłby to jednocześnie wyraz nawiązania do metod pracy Patrona Instytutu – sam Profesor Allerhand w swoich wspomnieniach odnoszących się do własnej prywatnej biblioteki wymienia *„dzieła w języku niemieckim, polskim, francuskim, angielskim, rosyjskim, włoskim, holenderskim, serbo-chorwackim”*.

Aktualne badania potwierdzają istotną rolę dobrego prawa w funkcjonowaniu państwa. Prawo stanowi jeden z przykładów tzw. dóbr publicznych. W teorii Samuelsona określa się je jako mogące być konsumowanymi jednocześnie przez

as a kind of a “transmission belt” that would allow passing to the countries facing challenges similar to those Poland had to face over the last two decades the knowledge and experience arising out of the transformation of the Polish economy and legal system.

The emerging Institute should engage in intensive comparative research, which not only allow for better understanding the essence of the legal institutions, but is also essential for an innovative approach to law and regulation and can provide promising source of inspiration for the domestic application.

For a proper functioning of a fully-fledged and state-of-the-art research institution devoted to first-class legal and interdisciplinary research a proper infrastructure is essential and indispensable. A core stone of that infrastructure is to be seen in a well equipped library, including also electronic databases. Such a library should feature a rich comparative and foreign law books collection. This would constitute a reference to the methodic of work of the Institute's Patron – Professor Allerhand, when listing books in his private library, mentioned “books in German, Polish, French, English, Russian, Italian, Dutch and Serbo-Croatian languages”.

Recent research confirms the importance of good law for the functioning of the entire economy. Law constitutes an example of the so called public good. The delivery of the systemic solutions requires a collective collaboration of the participants to such a system, what is difficult due to the collective action problem described by the economists. This is why the systemic solutions should be delivered by the state/public

wiele osób bez uszczerbku dla żadnego z tych dóbr, jak np. nauka, system prawny i instytucje. Dostarczanie rozwiązań systemowych wymaga zaś kolektywnego działania uczestników tego systemu, co jest trudne ze względu na opisany w nauce ekonomii tzw. problem działania kolektywnego. Dlatego też rozwiązania systemowe powinny być dostarczane przez państwo oraz przez instytucje prowadzące działalność z zakresu planowania strategicznego oraz tworzenia idei. W pełnej świadomości wszelkich trudności związanych z takim przedsięwzięciem i wbrew tym trudnościom warto jednak podjąć się dzieła konsolidacji środowiska wobec projektu, którego owoce będą służyły wszystkim partycypantom.

Idea prawotwórcza oraz myśl wizjonerska, czyli produkty, które generować ma Instytut Allerhanda, nie mogą znaleźć adekwatnego popytu na rynku tworzonym przez pojedynczych konsumentów tych dóbr. Docelowym ich odbiorcą jest ogół uczestników oraz państwo jako prawodawca i systemotwórca. Badania rozwoju gospodarczego prowadzone na reprezentatywnej grupie państw o różnych ustrojach potwierdzają dobitnie, że dobre prawo i sprawne instytucje wpływają bezpośrednio na dobrobyt czy jak to określał Adam Smith – na „bogactwo narodów”. Dobre prawo i sprawne instytucje nie mogą zaś istnieć bez właściwego kapitału intelektualnego zaangażowanego w działalność systemotwórczą.

Projektując kształt instytutu, warto odnieść się do zagranicznych instytucji naukowo-badawczych o podobnym profilu, takich jak: *Asser Instituut*, *British Institute of International and Comparative Law* czy *European Corporate Governance Institute*.

authorities and the institutions engaged in the strategic planning. Bearing in mind and despite all the challenges inherent to such an attempt it is worth to undergo hardship of unification of the business circles and legal profession around the project that will benefit all participants.

The legislative idea and a visionary thought, i.e. products generated by a research unit such as the Allerhand Institute, cannot find adequate demand and be properly valued in the market that – in case of public goods – consist only of single – though aggregated – consumers of such goods. The ultimate beneficiary of such a system building is the whole of society, as well as the state in its capacity of the legislator. Studies on economic development performed on a representative group of countries with various political systems clearly demonstrate that good law and well functioning institutions have a direct influence on the public welfare, or – as it was framed by Adam Smith – on the „wealth of nations”. However, good law and well functioning institutions cannot exist without adequate intellectual capital engaged in the systematic activity.

While creating the vision of the Institute it is worth getting inspired by foreign institutions of similar profile, such as the *Asser Instituut*, the *British Institute of International and Comparative Law* or the *European Corporate Governance Institute*.

I believe, the Institute should devote particular attention to the scientific and personality formation of the young generation. These tasks should be performed through the creation of something like a Maurycy Allerhand

Uważam, że szczególną wagę Instytut powinien przywiązywać do formowania naukowego i osobowościowego młodego pokolenia. Cele te będą mogły być realizowane przede wszystkim przez akumulację środków celowych w rodzaju Funduszu Stypendialnego im. Maurycygo Allerhanda, który wspomagałby finansowo prace naukowo-badawcze, zwłaszcza zaś projekty doktorskie i habilitacyjne. Historia nauki polskiej może poszczycić się w tej mierze osiągnięciami, do których warto nawiązywać, że wspomnę tu tylko powstałą w 1881 r. Kasę im. Józefa Mianowskiego. Stypendialny projekt Instytutu Allerhanda mógłby objąć również adeptów nauki prawa z innych państw, w tym zwłaszcza Ukrainy, Izraela, Niemiec i Austrii, przez co integracyjny wymiar życia i dzieła Profesora Maurycygo Allerhanda zyskałby kontynuację w przyszłości.

■ Arkadiusz Radwan
Kraków 2009

Scholarship Fund or similar scholarship schemes, which would financially support the research and scientific projects, in particular doctoral and habilitation theses. The history of Polish science delivers inspiring examples of achievements on that field, to mention the Józef Mianowski Fund established in 1881. The scholarship scheme by Allerhand Institute could also encompass lawyers from other countries, in particular Ukraine, Israel, Germany and Austria, and thus pursue in the future the integrative dimension of the life and work of Professor Maurycy Allerhand.

■ Arkadiusz Radwan
Krakow 2009

ARKADIUSZ RADWAN
Doktor nauk prawnych; prezes Centrum C-Law.org

ARKADIUSZ RADWAN
Dr. Iur, President of Centrum C-Law.org; contact: radwan@c-law.org